

GENERÁLNA SKÚŠKA 2018

EXTERNÁ ČASŤ

SLOVENSKÝ JAZYK A SLOVENSKÁ LITERATÚRA

**NEOTVÁRAJTE, POČKAJTE NA POKYN!
PREČÍTAJTE SI NAJPRV POKYNY K TESTU!**

- Test obsahuje **64 úloh**.
- Na vypracovanie testu budete mať **100 minút**.
- Na začiatku každej nahrávky sa z inštrukcií dozviete, ktorý odpoveďový hárok máte použiť.
- Pri riešení úloh budete striedavo používať dva druhy odpoveďových hárkov:
 - Do odpoveďového hárka č. 1 označeného piktogramom budete zaznamenávať riešenia úloh s výberom odpovede. Pri týchto úlohách vyberte správnu odpoveď spomedzi štyroch ponúkaných možností, z ktorých je vždy správna iba jedna.
 - Do odpoveďového hárka č. 2 označeného piktogramom budete zaznamenávať riešenia úloh s krátkou odpoveďou. Pri týchto úlohách správnu odpoveď napíšete do príslušného riadka odpoveďového hárka. Krátku odpoveď tvorí jedno slovo alebo niekoľko slov.
- Pri práci smiete používať iba pero s čiernou alebo modrou náplňou. Nesmiete používať zošity, slovníky, učebnice ani inú literatúru.
- **Podrobnejšie pokyny na vyplňovanie odpoveďového hárka sú na poslednej strane testu. Prečítajte si ich.**

Želáme vám veľa úspechov!

Začnite pracovať, až keď dostanete pokyn!

I. časť testu – počúvanie

Táto časť testu sa skladá z troch nahrávok. Každú z nich budete počuť dvakrát. Počas počúvania odpovedajte na otázky prislúchajúce k jednotlivým nahrávkam. Sledujte inštrukcie a piktogramy, aby ste vedeli, na ktorý odpoveďový hárok máte vyznačovať svoje odpovede.

Prvá nahrávka

Ako sa správne stravovať a piť

Vypočujte si text o správnom stravovaní a pitnom režime. Na základe vypočutého vyberte správnu odpoveď. Vždy je správna iba **jedna** z ponúkaných možností.

Svoje odpovede vyznačte na odpoveďovom hárku označenom piktogramom .

Teraz máte dve minúty na prečítanie úloh **01–08**.

01 Strava

- (A) má obsahovať čo najviac kalórií z bielkovín.
- (B) sa má konzumovať v čase odporúčanom lekármi.
- (C) sa má prispôsobovať duševnej a telesnej aktivite.
- (D) má vyššiu kalorickú hodnotu v tuhom stave.

02 Spoločné stolovanie

- (A) býva spojené s priestorovými problémami.
- (B) je spojené s rodinnými návštevami.
- (C) je v našich končinách zriedkavé.
- (D) býva spojené s neformálnou konverzáciou.

03 Raňajky

- (A) nám majú dodať kalórie na doobedie.
- (B) nás majú zasýtiť rovnako ako desiata.
- (C) majú zabezpečiť silu na celý deň.
- (D) majú byť striedme a čo najľahšie.

04 Polievka je v stravovaní dôležitá, lebo

- (A) naštartuje trávenie.
- (B) je rýchlo spracovaná.
- (C) zahreje organizmus.
- (D) je veľmi výživná.

05 Večera

- (A) musí obsahovať vždy surovú zeleninu.
- (B) má byť výdatnejšia ako obed.
- (C) má obsahovať ľahko stráviteľné živiny.
- (D) musí byť dostatočne šťavnatá.

06 Dostatočný príjem tekutín znamená

- (A) vypiť naraz aspoň 1,5 l tekutiny.
- (B) vypiť podľa možností 1,5 l vody.
- (C) nezabúdať na pohár vody a čaju.
- (D) nezabúdať večer na teplú polievku.

07 Základ optimálneho pitného režimu tvorí

- (A) konzumácia perlivých nápojov s malým obsahom cukru.
- (B) konzumácia vody podľa osobitých podmienok jednotlivca.
- (C) striedme pitie čiernej kávy a čaju sladeného pravým medom.
- (D) pravidelné pitie minerálok s obsahom kyslíčnika uhličitého.

08 Kyslíčnik uhličitý

- (A) oslabuje potenie.
- (B) znižuje pocit smädu.
- (C) zvyšuje pocit smädu.
- (D) ovplyvňuje trávenie.

Druhá nahrávka

Rozhovor redaktorky s hercom Markom Majeským

Vypočujte si rozhovor redaktorky s hercom Markom Majeským. V nasledujúcom texte, ktorý predstavuje zhrnutie vypočutého, doplňte chýbajúce slová **09–16** v správnom tvare. Doplňte vždy iba **jedno** slovo.

Svoje odpovede napíšte na odpoveďový hárok označený piktogramom .

Teraz máte dve minúty na prečítanie textu s úlohami **09–16**.

Marek Majeský patrí medzi známe osobnosti súčasnej slovenskej kultúrnej scény. Mnohí ho poznajú vďaka úlohe, ktorú hral v obľúbenom **09** Ordinácia v ružovej záhrade. Počas rozhovoru s **10** v televíznom štúdiu hovoril nielen o tejto hereckej úlohe, ale aj o svojej profesijnej dráhe a svojom súkromí.

Pochádza z lekárskej rodiny, ale on sám študoval herectvo a po skončení štúdia získal aj on titul **11** . Je pre neho lákavá predstava, že sa raz ako **12** bude môcť podeliť so svojimi študentmi so všetkým, čo sa naučil a na javisku prežil. Neobáva sa, že ho režiséri „zaškatuľkujú“, nikdy **13** ponúkanú úlohu. Aj keď má za sebou dlhoročnú **14** s množstvom rôznych hereckých vystúpení, je niektorými ponukami od režisérov prekvapený.

V súkromnom živote sa mu tiež darí: stal sa otcom. Fakt, že bol prítomný pri narodení svojej **15** , považuje za nádhernú skúsenosť. Túto životnú zmenu vníma pozitívne, ich rodinný život sa už neodohráva v páre, ale v **16** .

Tretia nahrávka

Petrov list kamarátovi

Vypočujte si Petrov list kamarátovi. Na základe vypočutého rozhodnite o každom z tvrdení 17–24, či je pravdivé (A), nepravdivé (B), alebo z nahrávky nevyplýva (C).

Svoje odpovede vyznačte na odpoveďovom hárku označenom piktogramom .

Teraz máte dve minúty na prečítanie úloh 17–24.

17 Peter píše bývalému spolužiakovi zo základnej školy.
(A) pravda (B) nepravda (C) z nahrávky nevyplýva

18 Petrov výber strednej školy ovplyvnil záujem o hospodárske zákonitosti vývoja spoločnosti.
(A) pravda (B) nepravda (C) z nahrávky nevyplýva

19 Príhovor riaditeľky bol pre Petra prekvapením.
(A) pravda (B) nepravda (C) z nahrávky nevyplýva

20 V triede je okrem Petra zopár chlapcov.
(A) pravda (B) nepravda (C) z nahrávky nevyplýva

21 Miesto trvalého pobytu Petra núti vstávať zavčas.
(A) pravda (B) nepravda (C) z nahrávky nevyplýva

22 Petrove známky sa nepáčili jeho staršej sestre.
(A) pravda (B) nepravda (C) z nahrávky nevyplýva

23 Peter v cudzine žasol nad dielami slávneho renesančného génia.
(A) pravda (B) nepravda (C) z nahrávky nevyplýva

24 Petrova trieda chce stráviť prvý spoločný triedny výlet v horách.
(A) pravda (B) nepravda (C) z nahrávky nevyplýva

II. časť testu

Táto časť testu sa skladá z piatich ukážok. Pri každej ukážke máte päť úloh s výberom odpovede a tri úlohy s krátkou odpoveďou. Odpovede na úlohy s výberom odpovede zaznamenávajúte na odpoveďový hárok s piktogramom a odpovede na úlohy s krátkou odpoveďou zaznamenávajúte na odpoveďový hárok s piktogramom .

Ukážka 1

(úryvok piesne)

*Hore háj, dolu háj,
hore hájom ,
môj otec bol dobrý,
ja musím byť zbojník.*

Hej, ja musím byť zbojník,
*bo krivda veľiká,
neprávosť u pánov,
pravda u zbojníka.*

25 Prečo sa chce lyrický hrdina z ukážky 1 stať zbojníkom?

- (A) Pochádza zo zbojníckeho kraja.
- (B) Pochádza zo zbojníckej rodiny.
- (C) Páni ho zverbovali za zbojníka.
- (D) Zbojníci napravia činy pánov.

26 Zvýraznený verš ukážky 1 vyjadruje

- (A) možnosť.
- (B) nutnosť.
- (C) pranie.
- (D) túžbu.

27 V ktorej možnosti je slovo, ktorým môžeme doplniť vynechané miesto v ukážke 1 tak, aby sa nenarušil rytmus a rým piesne?

- (A) schodík
- (B) chodník
- (C) chodníček
- (D) schodíček

28 Ktorá charakteristika o nasledujúcej vete je pravdivá?

Môj otec bol dobrý.

- (A) Jednoduchá veta dvojčlenná, rozvitá, úplná.
- (B) Jednoduchá veta jednočlenná, menná.
- (C) Jednoduchá veta s viacnásobným vetným členom.
- (D) Jednoduchá veta so zamlčaným podmetom.

29 Ktorý druh literatúry predstavuje nasledujúce tvrdenie?

Vznikala od najstarších čias a po stáročia sa šírila ústnym podaním.

- (A) ľudová slovesnosť
- (B) epická literatúra
- (C) vecná literatúra
- (D) detská literatúra

30 Doplníte nasledujúcu vetu výrazom v správnom tvare.

Úryvok piesne z ukážky 1 sa skladá z dvoch [] .

31 Z ukážky 1 vypíšte dve slová s opačným významom.

32 Pomenujte odborným názvom druh rýmu v ukážke 1.

Ukážka 2

– Hájnikova žena

(úryvok)

„Stoj!“ kríkla žena rozzúrená,
 „späť! Netkni sa ma, hnusný diable!
 Na Boha zručím svoju vec,
 ty nútiš, bych sa prehrešila!
 Vidz!“ z klina schvatla záražec –
 „Ak neustaneš, **jak** som žena,
 viac neprekročíš toho prahu,
 bezbožník... varuj!“ Postupnutie –
 „Ľad! Amazonka roztomilá – “
 „Hach! – Zbojník! – Tu máš napokon...“

Vysvetlivky

netkni sa – nedotkni sa

záražec – ostrý predmet/nástroj

varuj – daj pozor/pozor

bych sa – aby som sa

vidz – vid'

ľad' – hľa, ľaľa, aha; vyjadruje upozornenie, ukazuje na niečo

33 Výraz *hnusný diable* z ukážky 2 je

- (A) frazeologizmus.
- (B) nespisovné slovo.
- (C) nadávka.
- (D) nárečové slovo.

34 Z ukážky 2 vyplýva, že žena nevítaného hosťa

- (A) sotila.
- (B) vyhodila.
- (C) bodla.
- (D) obľiala.

35 V ktorej možnosti je prepísaná spisovná výslovnosť slov napr. pri recitácii v divadle?

- (A) z klina
- (B) s klína
- (C) netkňi sa
- (D) ňetkni za

36 Autorom diela z ukážky 2 je realistický básnik

- (A) Svetozár Hurban Vajanský.
- (B) Pavol Országh Hviezdoslav.
- (C) Jozef Cíger-Hronský.
- (D) Július Barč-Ivan.

37 Príbeh z ukážky 2 potvrdzuje, že dielo Hájnikova žena patrí do poézie

- (A) spoločenskej.
- (B) úvahovej.
- (C) epickej.
- (D) lyrickej.

38 Vypíšte z ukážky 2 citoslovce.

39 Doplňte nasledujúcu vetu.

Zvýraznenú spojku v ukážke 2 nahradíme v súčasnom spisovnom jazyku spojkou [] .

40 Doplňte tvrdenie jedným slovom v správnom tvare.

V slove *kríkla/skríkla* nepíšeme –ý, pretože nepatrí medzi [] slová.

Ukážka 3

Janko Jesenský – Slniečny kúpeľ

(úryvok)

(I.) Tak sa stalo, že notár Škorec, doktor Edut a zverolekár Papst chodil každé pekné letné dopoludnie kúpať sa k úpustu, neďaleko za mestečkom, tak asi dvadsať minút. (II.) Miesto bolo pekné. (III.) Z jednej strany vršok celý zelený, na jeho úpätí bujná mäkká pažiť. (IV.) Z druhej strany husté neprehľadné vrbiny s drobným riečnym pieskom na brehu. (V.) Práve dobrým na vyvaľovanie sa a praženie na slnku. (VI.) Za vrškom viedla hradská. (VII.) Odtiaľto, kto bol zvedavý, mohol sa dívať na kúpajúcich sa. (VIII.) Ale ktože sa bude dívať na to, keď sa chlapi kúpu? (IX.) A potom, ktože chodí v lete poobede po hradskej?

Vysvetlivky

úpust – miesto pod haťou/hrádzou

bujný – bohatý/hustý

hradská – cesta

41 Z ukážky 3 vyplýva, že

- (A) mešťania a inteligencia sa chodili kúpať.
- (B) pri brehu bol piesok, ale ďalej mäkké bahno.
- (C) postavy z príbehu sa obávali prílišného slnenia.
- (D) chlapi sa radšej kúpali a ženy opaľovali.

42 Prozaickú tvorbu Janka Jesenského zaraďujeme do

- (A) povojnovej literatúry.
- (B) lyrizovanej prózy.
- (C) realistickej literatúry.
- (D) literárnej moderny.

43 V ktorej vete z ukážky 3 sa nachádza viacnásobný podmet?

- (A) I.
- (B) III.
- (C) IV.
- (D) VI.

44 V ktorej možnosti nastáva spodobovanie uprostred slova?

- (A) viedla
- (B) vŕškom
- (C) viesť
- (D) viezť

45 V ktorej možnosti je zložené slovo?

- (A) *hradská*
- (B) *zverolekár*
- (C) *neprehľadné*
- (D) *kúpajúcich sa*

46 Vypíšte z ukážky 3 jedno pomenovanie fázy dňa.

47 K zvýraznenému prídavnému menu zo slovného spojenia **husté** kríky napíšte antonymum/ opozitum.

48 Určte gramatický rod podstatného mena *pažiť*.

Ukážka 4

Jozef Hollý – Kubo

(úryvok)

Lovecký: *Rozmysli si, dievča, v takom majetku byť gazdinou!...*

Dora (potiahne ju za ruku): *Budeš ako princezná.*

Lovecký: *A tá vážnosť v dedine, každý si ťa uctí. Čo si len zažiadaš, budeš to mať.*

Dora: *Aj červenú sukňu.*

Anička (ironicky, smiechom): *Aj sprostého muža, hahaha!*

Lovecký: *Aspoň tvoja múdrosť sa bude odrážať, ako slnko od mesiaca, ako slnko od tmy, ako biela múka od čiernej múky, a tak ďalej a tak ďalej.*

Dora: *Joj, chodže – hlúpy, sprostý! Ale je bohatý. A kto je bohatý, ten je aj múdry. Môj Jozek – Pán Boh ho tam osláv – bol tiež taký nechápavý, a na starosť bol najmúdrejším Cigánom. Keby som si to ja mohla voľiť, ešte dnes do večera by bol môj.*

49 Z kontextu ukážky 4 vyplýva, že Dora a Lovecký

- (A) ponúkajú Aničke veľmi chudobného snúbenca.
- (B) odhovárajú Aničku od doterajšieho zamestnania.
- (C) nahovárajú Aničku, aby zanechala dievčenský život.
- (D) ponúkajú Aničke, aby sa zamestnala ako gazdiná.

50 Ktorá charakteristika o nasledujúcej vete je pravdivá?

Budeš mať to, čo si zažiadaš.

- (A) Podradňovacie súvetie s vedľajšou vetou prívlastkovou.
- (B) Priradňovacie súvetie stupňovacie.
- (C) Priradňovacie súvetie zlučovacie.
- (D) Podradňovacie súvetie s vedľajšou vetou predmetovou.

51 Posledná replika Dory v ukážke 4 je

- (A) urážkou iných postáv.
- (B) argumentáciou jej názoru.
- (C) vysvetlením jej činu.
- (D) ohováraním iných postáv.

52 Na konci slova *bohatý* píšeme príponu -ý, pretože

- (A) sa skloňuje podľa vzoru prídavných mien.
- (B) patrí k neurčitým slovesným tvarom.
- (C) *t* je obojaká spoluhláska.
- (D) *t* je neznená spoluhláska.

53 Koľko scénických/autorských poznámok je v ukážke 4?

- (A) žiadna
- (B) jedna
- (C) dve
- (D) tri

54 Vyberte z nasledujúcej vety homonymum/rovnozvučné slovo.

Čo si zažiadaš, to budeš mať.

55 Do ktorého jazykového štýlu patrí ukážka 4?

56 Zo zvýraznenej vety v ukážke 4 vypíšte jeden príklad na neohybný slovný druh.

Ukážka 5

Ladislav Ballek – Pomocník

(úryvok)

Mäsiar Štefan Riečan túžil po znášanlivosti. Tu, na novom mieste, rozhodol sa, bude s každým nažívať v zhode.

Keď videl, ako si Lančarič pokojne sedí a fajčí, pomyslel si, že to je podistým človek, ktorý nikdy vážnejšie nechybil.

Sadol si k nemu na lavicu...

„Mňa volajú Riečan, Štefan Riečan.“

„Ja sa píšem Valent Lančarič, ale tu ma volajú Valent... Vidíte, viem aj po slovensky. Za prvej republiky som slúžil pri vojsku. Aj po našom, po srbsky trochu viem, no najlepšie viem po maďarsky...“

*Nad nimi sa zjavila nevidane modrá obloha, vysoká, čistá, veľké a **večne** nádherné južné nebo.*

Bola to chvíľa, čo obidvoch spriatelila.

Vysvetlivky

podistým – naisto/zaiste

57 Na základe textu ukážky 5 vyberte pravdivé tvrdenie.

- (A) Riečan si nikdy nerobil plány do budúcnosti.
- (B) Valent sa nedopustil vážnejšej životnej chyby.
- (C) Riečan ešte nikdy v živote nepochybil.
- (D) Valent v novom mäsiarovi vzbudil sympatie.

58 Ktoré tvrdenie o Valentových jazykových schopnostiach priamo vyplýva z ukážky 5?

- (A) Veľmi zriedka hovoril po maďarsky.
- (B) Najslabšie ovládal slovenčinu.
- (C) Najslabšie ovládal srbčinu.
- (D) Najčastejšie hovoril po maďarsky.

59 Lančarič slúžil pri vojsku za *prvej republiky*, čiže v deji sa spomína aj obdobie

- (A) pred prvou svetovou vojnou.
- (B) počas prvej svetovej vojny.
- (C) medzi svetovými vojnami.
- (D) po druhej svetovej vojne.

60 Vyberte možnosť, ktorá vystihuje význam zvýrazneného slova v ukážke 5.

- (A) častokrát
- (B) veľmi
- (C) nevidane
- (D) vždy

61 V ktorej možnosti je správne pomenovanie Riečanovej predajne?

- (A) mesiarstvo
- (B) masiarstvo
- (C) mäsiareň
- (D) mesiareň

62 Správne pomenujte svetovú stranu, ktorá sa spomína v ukážke 5 v súvislosti s oblohou.

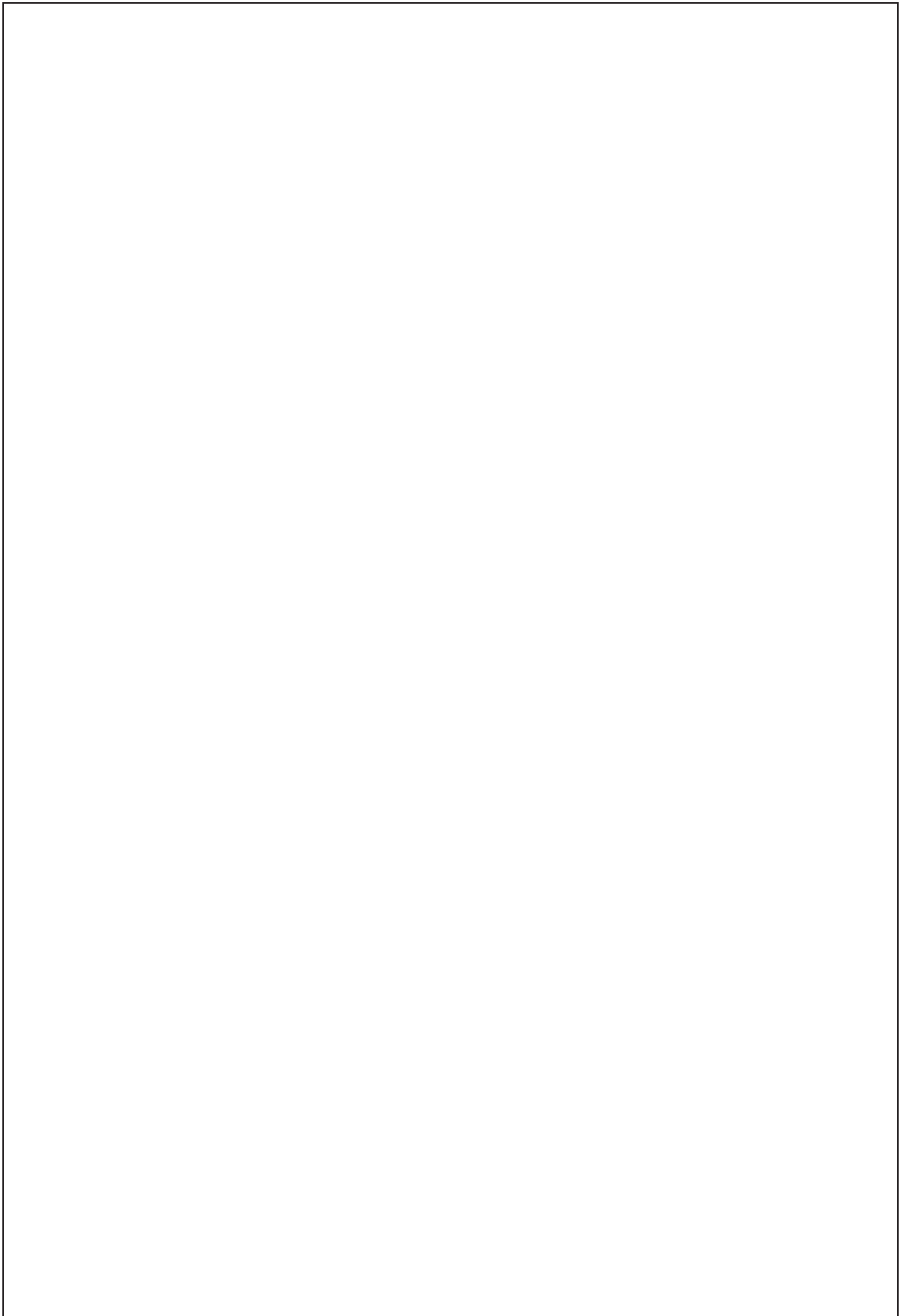
63 Napíšte v nominatíve plurálu správne pomenovanie ľudí srbskej národnosti.

64 Ktorý z dvoch mužov v ukážke 5 bol pomocník?

Zdroje

- BALLEK, L.: *Pomocník*. Bratislava : Smena, 1977, s. 26.
- HOLLÝ, J.: *Kubo*. Dostupné na: http://zlatyfond.sme.sk/dielo/558/Holly_Kubo/2, [cit. 05. 02. 2018], upravené.
- *Hore háj, dolu háj*. Dostupné na: <https://hudba.zoznam.sk/akordy/piesen/hej-hore-haj-dolu-haj>, [cit. 05. 02. 2018], upravené.
- HVIEZDOSLAV, P. O.: *Hájnikova žena*. Dostupné na: http://zlatyfond.sme.sk/dielo/18/Hviezdoslav_Hajnikova-zena/2, [cit. 05. 02. 2018], upravené.
- JESENSKÝ, J.: *Slničný kúpeľ*. In: JESENSKÝ, J: *Štvorylka*. Bratislava : Tatran, 1981, s. 8.

Texty ukážok boli z didaktických dôvodov gramaticky, štylisticky alebo pravopisne upravené.

Pokyny na vyplňovanie odpovedového hárka

Odpovedové hárky budú skenované, nesmú sa kopírovať, krčiť ani prehýbať.
Aby skener vedel prečítať vaše odpovede, musíte dodržať nasledujúce pokyny:

- Píšte perom s čiernou alebo modrou náplňou. Nepoužívajte tradičné plniace perá, veľmi tenko píšuče perá, obyčajné ceruzky ani pentelky.

- Riešenia **úloh s výberom odpovede** zapisujte krížikom .

- Správne zaznačenie odpovede (**B**)
A B C D

- Nesprávne zaznačenie odpovede (**B**)
A B C D

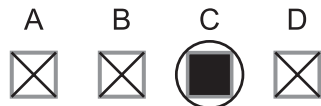

- V prípade chybného vyplnenia údajov alebo odpovedí postupujte podľa nasledujúcich pokynov.
V žiadnom prípade nepoužívajte nový odpovedový hárak.

- Keď sa pomýlite alebo neskôr zmeníte názor, úplne zaplňte políčko s nesprávnym krížikom a urobte nový krížik.

- Ak náhodou znovu zmeníte názor a chcete zaznačiť pôvodnú odpoveď, urobte krížiky do všetkých políčok a zaplnené políčko dajte do krúžku.

- Odpovede na **úlohy s krátkou odpoveďou** napíšte do príslušného poľa odpovedového hárka čitateľne písaným alebo tlačným písmom. Pri použití tlačného písma **rozlišujte veľké a malé písmená**.

Neotvárajte test, pokiaľ nedostanete pokyn!